

## YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE SÖZ VARLIĞINI ZENGİNLEŞTİRME İLE İLGİLİ MAKALELERİN ANALİZİ

Öğr. Gör. Dr. Ashı MADEN<sup>1</sup>

### ÖZET

Araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili bilimsel makalelerin araştırma eğilimlerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda, konuyla ilgili makaleler tespit edilmiş ve yıl, konu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve analiz yöntemleri incelenerek araştırma eğilimleri ortaya konulmuştur. Araştırma nitel araştırma desenlerinden betimsel içerik analizine göre yürütölmüştür. Araştırmanın veri kaynağını, 2020 yılına kadar, TÜBİTAK TR Dizin'de yayınlanmış olan konuyla ilgili makaleler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında yayın sınıflama formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye dair ilk makalenin 2006, en fazla makalenin ise 2016 ve 2018 yıllarında yayınlandığı tespit edilmiştir. İncelenen makalelerde öğretim yöntem, teknikleri ve materyal kullanımını konusunun tercih edildiği görölmüştür. Ayrıca nicel araştırma desenlerinden taramanın, veri toplama sürecinde test tipi araçların, veri analizinde ortalama ve standart sapmanın ve içerik analizinin kullanımına dair bir eğilimin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** Yabancı Dil, Türkçe, Söz Varlığı, Makale, Eğilim, İçerik Analizi.

## ANALYSIS OF ARTICLES RELATED TO ENRICHMENT OF VOCABULARY THE TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

### ABSTRACT

The aim of the research is to determine the research tendencies of scientific articles about enriching of vocabulary Turkish as a foreign language. For this, articles related to the subject were identified and research trends were revealed by examining the year, subject, method, sample, data collection tools and analysis methods. The research was applied according to descriptive content analysis, which is one of the qualitative research models. The data source of the research consists of articles on the subject published in TUBITAK TR Index until 2020. Publication classification form was used to collect data. The data obtained were analyzed by descriptive content analysis method. As a result of the research, it was determined that the first article on enriching of vocabulary Turkish as a foreign language was published in 2006, and most articles were published in 2016 and 2018. In the articles examined, it was seen that the subject of teaching methods, techniques and materials were preferred. In addition, it was concluded that there is a tendency to use quantitative research models, test type tools in the data collection process, average and standard deviation in data analysis, and content analysis.

**Keywords:** Foreign Language, Turkish, Vocabulary, Article, Tendency, Content Analysis.

---

<sup>1</sup> Giresun Üniversitesi. asli.maden@giresun.edu.tr. ORCID: 0000-0002-3336-0198

## GİRİŞ

Türkçe yüzyıllardır din, siyaset, eğitim, kültür ve ticaret gibi sebeplerle yabancılar tarafından öğrenilen dillerden biridir. Nitekim dünya üzerinde hem ana dili hem de yabancı dil olarak en çok konuşulan diller arasında gösterilmektedir. Dünya üzerindeki küreselleşme hareketleri ile bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler yabancı dil öğrenme ihtiyacını artırmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme, okuma, konuşma (sözlü üretim ve etkileşim) ve yazma alanlarında sistemli biçimde yürütülmektedir.

Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancıların bağımsız ve yetkin biçimde kendini ifade edebilmesinde ve anlatılanı anlayabilmesinde yeterli söz varlığına sahip olması büyük önem arz eder. Sözcük veya kelime bir dilin en küçük ve anlamlı birimleri, diğer bir ifade ile ses birlikleridir. Söz varlığı ise birey bir dile ait bildiği ve kullanabildiği sözcüklere ait bütün olarak ifade edilebilir. Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu (TDK), 2011, s.1807) söz varlığını “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” şeklinde karşılamaktadır. Söz varlığı bir dili öğrenme ve iletişim aracı olarak kullanmanın temel unsurlarındandır. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı’nın (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2020, s.23) “*Türkçe söz varlığını zenginleştirmek*” şeklinde bir amaç belirlemiş olması da bunun bir diğer kanıtıdır. Bu bağlamda İter (2014) sözcüklerin dil becerilerini çeşitli açılardan etkilediğini, Krashen (1980’den akt. Kocaman ve Kızılkaya, 2014) ise anlamın aktarılmasını hem sağlayıcı olduğunu, eksikliği hâlinde ise engel olabildiğini, Karatay (2004) dil becerilerinin aktif kullanımında rolü olduğunu, Apaydın (2007) ise iletişimin doğru ve sağlıklı olmasında etkili olduğunu savunmaktadır. Aksan (2004, s.11,16) buna uygun olarak şu değerlendirmeyi yapmaktadır: “Bir anlamda dilin söz varlığı, dünyayı o dilin penceresinden görmeye olanak sağlar. Dahası, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutar, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, söz dizimi ve anlam değişikliklerini yansıtır, hangi dillerin, hangi kültürlerin etkisiyle, ne türden değişimlerin gerçekleştiğini gösterir.” Zira Türkçenin ses, sözcük ve cümleye dair dil bilgisi kuralları ile birlikte Türkçenin anlam dünyasına dair sözcüklerin belirli bir düzen ve etkili yollarla öğretilmesi gerekmektedir. Karatay’a (2007, s.144) göre de “Yabancı dil öğretiminde özellikle sözcük öğretimi önemle üzerinde durulması ve çalışılması gereken bir konudur. Çünkü insanlar sözcük dağarcıkları oranında konuşurlar. Sözcük dağarcığı, bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda bellekte depolanan birikimi ifade etmektedir.” Yabancı dilin sözlü ve yazılı iletişimde başarılı biçimde kullanılabilmesi için sözcük ve söz varlığının yeterli olması zorunludur (Rivers, 1983; McCarthy, 1980; Nunan, 1995). Aksi takdirde okunan ve dinlenenin mesajı tam olarak kavranamaz, buna uygun sözlü veya yazılı cevap da eksik verilebilir ya da verilemez. “En basit bir istekten karmaşık yapıdaki duygu ve düşünceler kelimeler yardımıyla anlatılır. Bu yüzden kelime öğretimi, dil öğretiminin temeli sayılır.” (Doğan, 2014, s. 89). Bahsedilen gerekçelerle, yabancı dil olarak Türkçe sözcük öğretimi veya söz varlığını zenginleştirme bilimsel araştırmalara konu olmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı, giderek artan bir ilgi ve yoğunluk yaşamaktadır (Alyılmaz, 2013; Biçer, 2017; Bozkurt ve Uzun, 2015). Bu ilgi alandaki araştırmalarda somut olarak görülmektedir.

Nitekim alanyazında yabancı dil olarak Türkçe öğretimini konu alan araştırmaları inceleyen ve temel özelliklerini açıklayan çalışmalara rastlanabilmektedir. Erdem ve arkadaşlarının (2015), Biçer'in (2017), Koçak ve Çevirme'nin (2018) bu alandaki bilimsel makaleleri; Büyükkiz'in (2014), Ercan'ın (2014), Küçük ve Kaya'nın (2018), Türkben'in (2018), Çelebi ve arkadaşlarının (2019) ise yabancı dil olarak Türkçe alanında hazırlanmış olan lisansüstü tezleri incelendiği araştırmalar dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yukarıda açıklanan sebeplerle önemli olan söz varlığını zenginleştirme ile ilgili araştırmaları tespit etmeye ve değerlendirme yönelik bir çalışmaya alanyazından ulaşılamamaktadır. Ana dili olarak Türkçe öğretiminde ise aynı durum söz konusu değildir. Ana dili olarak Türkçe sözcük öğretimi ya da söz varlığını zenginleştirmeye dair bilimsel araştırmaları bütünlük içerisinde inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Başoğlu, Kaplan ve Okur'un (2014) ilkököl düzeyine yönelik (*30 lisansüstü tez, 27 makale, 5 kitap olmak üzere 62 farklı*) sözcük öğretimi çalışmalarını, Göçen ve Okur'un (2015) ise ortaokula düzeyine yönelik (*37 adet*) söz varlığı içerikli lisansüstü tezleri incelediği araştırmaları, ayrıca Türkben'in (2018) ise söz varlığını zenginleştirmeye yönelik lisansüstü tezleri değerlendirdiği ve Özbek'in (2015) söz varlığı ile çalışmaları derlediği araştırmaları bu açıdan önemlidir. Bu araştırmalar, ana dili olarak Türkçe söz varlığı öğretimi ile ilgili bilimsel çalışmaları bütünlük içerisinde analiz etmekte ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı için örnek olmaktadır. Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili bilimsel makaleleri bütünlük içerisinde analiz eden ve araştırma eğilimlerini ortaya koyan bir çalışmanın alana katkı sunacağı düşünülmüştür.

Bahsedilen gerekçelerle araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe (YDOT) söz varlığını zenginleştirme ile ilgili bilimsel makalelerin araştırma eğilimlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda konuyla ilgili bilimsel makaleler yıl, konu, yöntem ve desen, örneklem, veri toplama araçları ve analiz yöntemlerine göre dağılımı incelenmiş ve böylece eğilimleri ortaya konulmuştur.

## 1. YÖNTEM

### 1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma desenlerinden betimsel içerik analizine göre yürütülmüştür. İçerik analizi "Belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir." (Büyükoztürk ve diğerleri, 2013, s.250) Bununla birlikte içerik analizi, bir alanda yapılmış olan alanyazını / literatürü incelemeye ve değerlendirmeye yardımcı olur. Çalık ve Sözbilir (2014) meta-analiz, meta sentez (tematik) ve betimsel içerik analizi şeklinde içerik analizi araştırmalarını üçe ayırır. "Betimsel içerik analizi; belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır." (Çalık ve Sözbilir, 2014, s.34) YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili bilimsel makalelerin araştırma eğilimlerini ortaya koymak amaçlandığından çalışma betimsel içerik analizine uygundur.

## 1.2. Veri Kaynağı

Bu araştırmanın veri kaynağını, 2020 yılına kadar, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) TR Dizin’de yayınlanmış YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makaleler oluşturmaktadır. TR Dizin TÜBİTAK ULAKBİM tarafından belirli kriterlere göre seçilen ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makalelerin indekslendiği kurumsal bir atıf dizinidir. Bu dizin 2000 yılı Ağustos ayından bu yana genel ağ üzerinden taranabilmektedir. TR Dizin’in ulusal düzeyde en kapsamlı atıf dizini olması ve kurumsal bir yapıya sahip olması veri kaynağının bu dizinden oluşturulmasında etkili olmuştur. Veri kaynağını oluşturan makalelere TR Dizin genel ağ sayfası üzerinden belirli anahtar kavramlara göre taramalar sonucunda erişilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda *söz varlığı, yabancı dil, Türkçe; Yabancılarla Türkçe sözcük öğretimi / kelime öğretimi; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi; ikinci dil olarak Türkçe; söz varlığını geliştirme, sözcük dağarcığı, kelime hazinesi* anahtar kavramları ile arama yapılması kararlaştırılmıştır. 20 Mart ile 20 Nisan 2020 tarihleri arasında belirlenen anahtar kavramlarla yapılan taramalar sonucunda ulaşılan elli altı makale veri kaynağına alınmıştır. Konuyla ilgili bilimsel makalelerin tam metin dokümanlarına TR Dizin sayfasından erişilmiştir. Belirlenen ölçütlere göre, TR Dizin genel ağ sayfasında yapılan tarama sonucunda ulaşılan 56 bilimsel makale araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

## 1.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, yayın sınıflama formu kullanılmıştır. Form hazırlanırken alanyazından ulaşılabilen, makaleler için geliştirilmiş olan bir sınıflama formundan (Sözbilir ve Kutu, 2008) yararlanılmıştır. Makale sınıflama formu araştırma kapsamında düzenlenmiştir. *Makale Sınıflama Formunun* geçerliliğine yönelik alan uzmanlarının (n=3) görüşleri alınmıştır. Daha sonra taslak form rastgele seçilen 5 makale üzerinde pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrası formun güvenilirliğini test etmek için değerlendiriciler (n=2) arasındaki tutarlılık (görüş birliği + görüş ayrılığı) hesaplanmıştır. Değerlendiricilere ait makale sınıflama formları karşılaştırılmıştır. Yapılan sınıflama işlemlerindeki farklılık ve benzerlikler tespit edilmiştir. Verilerin sınıflandırılması ile ilgili süreç gözden geçirilmiştir. Formun, makalelerin sınıflanmasında kullanılabileceği görülmüş ve uygulamaya geçilmiştir. *Makale Sınıflama Formu* veri kaynağındaki makalelerin yayınlandığı yılı, konusu, yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemi olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

## 1.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, betimsel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu araştırmada nitel veri analizinde izlenen kodlama, sınıflama ve tanımlama (Glesne, 2012) aşamaları izlenmiş ve konuyla ilgili makalelerin eğilimlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda analiz sürecinde her bir makale yılına, konusuna, yöntemine, örnekleme, veri toplama araçlarına ve veri analiz yöntemlerine göre sınıflandırılmıştır. Veriler SPSS 16.0 programı kullanılarak kodlanmıştır. Analiz sürecinde ilk olarak, veri kaynağının künyesine (Dergi adı, yayın adı, yazar adı ve soyadı vb.) ilişkin veri girişi yapılmıştır. Daha sonra konu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri tespit edilmiştir.

SPSS 16.0 programına kodlanan veriler betimsel analiz tekniklerinden frekans kullanılarak yorumlanmıştır.

## 2. BULGULAR

Yabancı dil olarak Türkçe (YDOT) söz varlığını zenginleştirme ile ilgili bilimsel makalelerin araştırma eğilimlerine ilişkin bulgular aşağıda tablolar hâlinde gösterilmiştir:

### 2.1. Makalelerin Yıllarına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin yayımlanma yıllarına ilişkin dağılım Tablo 1’de görselleştirilmiştir:

**Tablo 1: YDOT Makalelerinin Yıllara Göre Dağılımı**

<i>Yıl</i>	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	<b>Toplam</b>
<i>f</i>	1	1	1	3	5	5	5	12	5	12	6	56

Tablo 1’de söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT makalelerinin yıllara dağılımı görülmektedir. Tabloya göre YDOT söz varlığını zenginleştirmeye dair ilk makale 2006 yılına tarihlenmektedir. Yayımlanma yıllarına göre, en fazla makalenin 2016 ve 2018 ( $f=12$ ) yıllarında yayımlandığı da anlaşılmaktadır. Bunu takiben 2012 yılında 3 makalenin; 2013, 2014, 2015 ve 2017’de 5; 2019 6 makalenin yayımlandığı belirlenmiştir. Diğer yıllarda ise 1 makalenin hazırlandığı bulgular arasındadır.

### 2.2. Makalelerin Konu Alanlarına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin konu alanlarına ilişkin dağılım Tablo 2’de görselleştirilmiştir:

**Tablo 2: YDOT Makalelerinin Konu Dağılımı**

<i>Konu</i>	<i>f</i>
Yöntem, teknik ve materyal kullanımı	16
Dil ve kelime öğrenme stratejileri	10
Söz varlığını geliştirme	8
Ders kitabı söz varlığı tespiti	6
Öğrencilerin söz varlığının tespiti	5
Hedef kelime listesi	1
Sözlük kullanımı	4
Ders kitabı inceleme	3
Ölçme ve değerlendirme yöntemleri	1
Ölçek geliştirme	1
Sözcük öğretimine dair öğrenci görüşleri	1
<b>Toplam</b>	<b>56</b>

Tablo 2’de söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT makalelerinin konu alanlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Bulgulara göre, söz varlığını zenginleştirme üzerine hazırlanan YDOT makalelerinin daha çok öğretim yöntem, tekniklerini ve materyal kullanımını ( $f=16$ ) konu edindiği, daha sonra dil ve kelime öğrenme stratejileri ( $f=10$ ), anlam ve yapı bilgisi konularına, temel ilkelere dayalı olarak söz varlığını zenginleştirme ( $f=8$ ), ders kitaplarındaki metinler ( $f=6$ ) ve öğrencilerin ( $f=5$ ) söz varlığının tespitini ve sözlük kullanma alışkanlığı ( $f=4$ ) ile ilgili konuların geldiği belirlenmiştir. Bunların dışında ders kitaplarını sözcük öğretimi açısından inceleme ( $f=3$ ), atasözü ve deyimlere dair kelime listesi ( $f=1$ ), ölçme ve değerlendirme yöntemleri ( $f=1$ ), ölçek geliştirme ( $f=1$ ) ile sözcük öğretimine dair öğrencilerin görüşlerini ( $f=1$ ) almaya dayalı çalışmaların bulunduğu da tespit edilmiştir.

### 2.3. Makalelerin Yazar Sayısına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin yazar sayısına ilişkin dağılım Tablo 3’te görselleştirilmiştir:

**Tablo 3: YDOT Makalelerinin Yazar Sayısına Göre Dağılımı**

<i>Yazar Sayısı</i>	<i>f</i>
Tek Yazarlı	24
İki Yazarlı	30
Üç ve Daha Fazla Yazarlı	2
<b>Toplam</b>	<b>56</b>

Tablo 3’te söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT makalelerinin çoğunun iki yazarlı ( $f=30$ ) olduğu görülmektedir. Tek yazarlı makale sayısı ( $f=24$ ) da dikkat çekmektedir. Bunların yanında YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin sadece 2’si üç yazarlıdır.

### 2.4. Makalelerin Araştırma Yöntemlerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin araştırma yöntem ve desenlerine ilişkin dağılım Tablo 4’te görselleştirilmiştir:

**Tablo 4: Araştırma Yöntemlerinin Dağılımı**

<i>Araştırma Yöntemi</i>	<i>Desen</i>	<i>f</i>	
Nicel	Deneysel	Yarı Deneysel	4
	Deneysel	Tarama	19
	Olmayan	Ara Toplam	<b>23</b>
Nitel		Fenomenoloji	1
		Durum	4
		Doküman Analizi	13
		Ara Toplam	<b>18</b>
Karma (Nicel + Nitel)		Yarı Deneysel + Fenomenoloji	2
		Tarama + Fenomenoloji	1
		<b>3</b>	
Alanyazın Derleme			<b>12</b>
	<b>Toplam</b>		<b>56</b>

Tablo 4'te söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT makalelerinin araştırma yöntem ve desenlerine ilişkin bulgular görülmektedir. Bulgulara göre, veri kaynağındaki makalelerin 23'ü nicel, 18'i nitel, 12'si alanyazın derleme ve 3'ü karma yöntemle hazırlanmıştır. Tabloya göre nicel araştırma desenleri ile hazırlanan makalelerin 19'u tarama, 4'ü deneysel modelle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma desenlerinden ise en fazla doküman analizi ( $f=13$ ) ve durum çalışmasına ( $f=4$ ) bir de fenomenolojiye rastlanmıştır. Karma desenli makalelerde ise yarı deneysel model, tarama ile fenomenoloji yöntemlerine göre araştırma yapılmıştır.

## 2.5. Makalelerin Örneklem Özelliklerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin örneklem büyüklüğüne ilişkin dağılım Tablo 5'te görselleştirilmiştir:

**Tablo 5: YDOT Makalelerinin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı**

Örneklem Büyüklüğü	0-25	26-50	51-100	101-250	251-500
<i>f</i>	7	13	3	4	2

Tablo 5'te söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT makalelerinin örneklem büyüklüğüne ilişkin bulgular görülmektedir. Tabloda alanyazın derleme ve doküman analizi içerikli makalelerin dışındaki araştırmalara ait örneklem büyüklükleri bulunmaktadır. Bulgulara göre, YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerin çoğunda 26-50 arası ( $f=13$ ) örneklem büyüklüğü tercih edilmektedir. Bununla birlikte veri kaynağında 0-25 ( $f=7$ ), 51-100 ( $f=3$ ), 101-250 ( $f=4$ ) ve 251-500 ( $f=2$ ) arası büyüklükte örnekleme sahip makaleler de yer almaktadır.

## 2.6. Makalelerin Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerin çoğunda birden fazla ölçme aracının kullanıldığından veri analizinde ölçme araçlarının frekans değerleri ölçüt alınarak çözümlenmiştir. Veri toplama araçlarına ilişkin dağılım Tablo 6'da görselleştirilmiştir:

**Tablo 6: Veri Toplama Araçlarının Dağılımı**

Veri Toplama Araçları	Başarı Test	Görüşme Formu	Ölçek	Anket	Envanter	Günlük	Yazılı Sınav / Kompozisyon	Ses Kaydı
<i>f</i>	11	8	5	4	3	2	1	1

Tablo 6'da YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerin veri toplama araçlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Veri kaynağındaki alanyazın derleme ve doküman analizine dayalı olan makaleler dışındaki araştırmalarda veri toplamak için en fazla test ( $f=11$ ) tipi araçlara başvurulmuştur. Bunu takiben görüşme formu ( $f=8$ ), ölçek ( $f=5$ ), anket ( $f=4$ ), envanter ( $f=3$ ), günlük ( $f=2$ ), yazılı sınav ve ses kaydı ( $f=1$ ) gibi araçlar gelmektedir. Bu bulgu, YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerde araştırma yöntemlerine ilişkin tercih bağlı olarak farklı veri toplama araçlarına başvurulduğunu göstermektedir.

## 2.7. Makalelerin Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Bulgular

YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerin çoğunda birden fazla veri analiz yöntemi kullanıldığından veri analiz yöntemlerine ilişkin frekans değerleri ölçüt alınarak çözümlenmiştir. Veri analiz yöntemlerine ilişkin dağılım Tablo 7’de görselleştirilmiştir:

**Tablo 7: Veri Analiz Yöntemlerinin Dağılımı**

<i>Veri Analiz Yöntemleri</i>		<i>f</i>	
Nicel	Betimsel	Frekans / yüzde	10
		Ortalama / Standart Sapma	18
	Kestirimsel	Non-parametrik testler	4
		Normallik Dağılımı	3
		t test	15
		Anova	6
		Korelasyon, Regresyon	2
		İçerik Analizi	17
Nitel	Nitel	Betimsel Analiz	6
		Betimsel + İçerik Analizi	2

Tablo 7’de YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerin veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular görülmektedir. Bulgulara göre, veri kaynağındaki makalelerde nicel istatistik tekniklerinden en fazla betimsel ortalama ve standart sapma ( $f=18$ ), kestirimsel istatistik tekniklerden ise parametrik t testi ( $f=15$ ); nitel tekniklerden de içerik analizi ( $f=17$ ) tercih edilmiştir. Bunların dışında nicel istatistiklerden frekans ve yüzdenin ( $f=10$ ), tek yönlü varyans analizinin ( $f=6$ ) ve non-parametrik tekniklerin (*Mann Whitney U*, *Kruskal Wallis H*) ( $f=4$ ) kullanıldığı belirlenmiştir. Nitel istatistiklerden ise betimsel analize ( $f=6$ ) de başvurulmuştur.



## SONUÇ VE TARTIŞMA

Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye ilgili bilimsel makaleleri tespit etmeyi, belirli özelliklerine göre analiz ederek araştırma eğilimlerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

YDOT söz varlığını zenginleştirmeye dair, veri kaynağındaki, ilk makalenin 2006, en fazla makalenin ise 2016 ve 2018 yıllarında yayınlandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, 2012 yılından itibaren söz varlığını zenginleştirme ile ilgili YDOT makalelerinde bir artış olduğunu, bu artışın 2016 ve 2018 yıllarında belirgin bir hâl aldığını göstermektedir. Biçer'in (2017) YDOT ile ilgili makalelere dair analiz çalışmasında da 2012 yılından sonra makalelerde bir artışın olduğu ve 2015 yılında en fazla yayına ulaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çevirme ve Koçak'ın (2018) 2015-2017 yılları arasında yayınlanan YDOT makalelerinin eğilimlerine dair araştırmasında da 2015 yılında daha çok makalenin yayınlandığının tespiti araştırmayı desteklemektedir. Çelebi ve arkadaşlarının (2019) 2009-2019 arasında hazırlanan YDOT ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimlerine dair çalışmasında benzer şekilde 2015 sonrasında konuyla ilgili tezlerde bir artış yaşandığı görülmüştür.

Yabancıların Türkçe söz varlığını zenginleştirme üzerine hazırlanan makalelerde öğretim yöntem, teknikleri ve materyal kullanımı ile dil ve kelime öğrenme stratejileri konusunun daha fazla tercih edildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte sözcükte anlam ile yapı bilgisine dair dil bilgisi kurallarını, ders kitaplarındaki metinlerin ve öğrencilerin söz varlığını tespit etmeyi ayrıca sözlük kullanmayı konu alan makalelerin de çoğunlukta olduğu görülmüştür. Büyükkız'ın (2014) 1981-2012 arasında hazırlanan YDOT ile ilgili lisansüstü tezleri incelediği araştırmasında en çok çalışılan ilk beş konu başlığı arasında ders kitapları, yöntem, araç-gereç ve materyal önerisi olması ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Aynı şekilde Ercan'ın (2014) 1989-2013 arasında hazırlanmış olan YDOT ile ilgili tezlere dair analizinde de yöntem, teknik ve yaklaşım ayrıca materyal hazırlama konuları en çok tercih edilen konular arasındadır. Erdem ve arkadaşlarının (2015) YDOT ile ilgili makalelerin anahtar kelimeleri üzerine yaptıkları inceleme ise öğretim materyallerine dair anahtar kavramlar arasında ders kitabının başı çektiği tespit edilmiştir. Biçer'in (2017) konuyla ilgili analizinde de materyal hazırlama ve ders kitabı tercih edilen konulardandır. Küçük ve Kaya'nın (2018) YDOT lisansüstü tezlerinin anahtar sözcüklerine ayrıca Çelebi ve arkadaşlarının (2019) YDOT tezlerine dair araştırmasında da aynı doğrultuda yöntem, materyal kullanımı ve ders kitabı konularının daha fazla tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca Küçük ve Kaya'nın (2018) konuyla ilgili araştırmasında dil öğrenme stratejileri de tercih edilen konular arasındadır. Başoğlu ve arkadaşlarının (2014) ilkökul düzeyinde ana dili olarak Türkçe söz varlığı ile ilgili çalışmalarını incelediği araştırmasında ise ders kitabı ve metinlerin ayrıca uygulamayı esas alan araştırmaların çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bozkurt ve Uzun'un (2015) Türkçe eğitimi alanına yönelik bilimsel toplantılarda sunulan tebliğlere ilişkin alanyazın değerlendirmesinde, sunulan tebliğlerinin çoğunun materyal (ders kitabı inceleme) değerlendirme ve beceri geliştirmeyi konu alması da bu araştırma ile aynı doğrultudadır.

Bunlarla birlikte Türkben'in (2018) ana dili olarak Türkçe söz varlığını geliştirmeye yönelik tezleri değerlendirdiği çalışmada farklı strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılmasını önermesi araştırmada ulaşılan yöntem, teknik ve öğrenme stratejisine dair tespitleri temellendirmektedir. Alanyazındaki bahsedilen araştırmalar ulaşılan sonuçlarla örtüşmektedir. Konu dağılımına ilişkin sonuçlar YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinde sözcük öğretimi sürecindeki verimin yöntem, materyal ve uygulamaya dönük araştırmalarla yükseltilmeye çalışıldığının işaretidir. Nitekim öğrencilerin sözcük öğrenme sürecinde başvurduğu stratejilerin, sözcük öğretiminde etkili olacak dil bilgisi konularının ve yöntem, materyaller ile birlikte ders kitaplarının incelenmesi bunu kanıtlamaktadır. Ayrıca YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinin daha çok iki ve tek yazarlı olduğu tespit edilmiştir. Türkçe eğitimi alanına yönelik Varışoğlu, Şahin ve Göktaş'ın (2013) ayrıca Biçer'in (2017) YDOT makalelerine dair analiz çalışmalarında, araştırma sonuçlarının aksine, tek yazarlı araştırmaların daha fazla olduğu ve daha sonra iki yazarlı makalelerin geldiği tespit edilmiştir. Eğitim bilimleri alanındaki nitel desende hazırlanmış makaleleri analiz eden Saban ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında da aynı durum söz konusudur.

YDOT söz varlığını zenginleştirme ilgili makalelerin çoğunluğunun nicel araştırma desenleri ile hazırlandığı tespit edilmiştir. Nitel desenlerin ve alanyazın derlemenin de makalelerde yoğun olarak tercih edildiği görülmüştür. Biçer (2017) ile Çevirme ve Koçak'ın (2018) YDOT makalelerine dair analiz çalışmalarında ise nitel desenli araştırmaların daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Varışoğlu ve arkadaşlarının (2013) Türkçe eğitimi ile ilgili makalelere dair analizinde, yabancılara Türkçe öğretimi konulu makalelerde nitel yaklaşımın yoğun olduğu görülmüştür. Aynı şekilde YDOT ile ilgili lisansüstü tezleri inceleyen Büyükkiz'in (2014), Türkben'in (2018) ve Çelebi ve arkadaşlarının (2019) araştırmalarında ise lisansüstü tezlerde nitel desenlerinde daha çok tercih edildiğinin belirlenmesi araştırmanın nitel yöntem tercihinin dair sonuçları ile örtüşmektedir. Bunun yanında veri kaynağındaki makalelerde nicel desenlerden taramanın, nitel desenlerden ise doküman analizinin daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Varışoğlu ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında Türkçe eğitimi makalelerinde nicel desenlerde tarama ve diğer deneysel olmayan modellere ağırlık verildiğinin tespit edilmesi nitel desenlerden tarama ile ilgili sonucu desteklemektedir. Karadağ'ın (2010) eğitim bilimleri doktora tezleri üzerine yaptığı analizde de nicel desenlerden en fazla taramanın tercih edildiği görülmüştür. Araştırma yöntemlerine dair sonuçlar, veri kaynağındaki makalelerde YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili var olan durumun tespitine dair bir eğilim olduğunu göstermektedir. Bozkurt ve Uzun'un (2015) Türkçe eğitimi ile ilgili tebliğlere dair değerlendirmesinde de durum belirleme (tanımlayıcı) çalışmalarının çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Tarama ve doküman analizi araştırmaları, ayrıca durum çalışması ve fenomenoloji desenli makaleler bunu kanıtlamaktadır. Bunun yanında alanyazın derleme çalışmalarının söz varlığını zenginleştirme ile ilgili kaynaklardan yola çıkarak var olan durumun tanımlanmasına ve iyileştirilmesine yardımcı olduğu söylenebilir.

Alanyazın derleme ve doküman analizi içerikli makalelerin dışındaki YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinde daha çok 26-50 arası büyüklükteki örneklem ile araştırma yapmanın tercih edildiği belirlenmiştir. Biçer'in (2017) konuyla ilgili analizinde YDOT makalelerinde, Türkben'in (2018) analiz çalışmasında ise lisansüstü tezlerde 11-30 ve 31-100 arası örneklem tercih edilmesi araştırmada ulaşılan örneklem büyüklüğü sonucuna dair eğilimi açıklamaktadır.

Araştırmada, yabancıların Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye yönelik makalelerde veri toplamak için daha çok test tipi araçların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun dışında görüşme formu, ölçek, anket, envanter, günlük, yazılı sınav ve ses kaydı ile verilerin toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Test, ölçek, envanter, anket, yazılı sınav türü veri toplama araçlarına dair sonuçlar veri kaynağındaki makalelerde uygulanan nicel desenlerden tarama ve yarı deneysel deseni; görüşme formu, günlük, ses kaydı ise nitel desenlerden fenomenoloji ve durum çalışması desenlerinin tercih edilmesini açıklamaktadır. Varışoğlu ve arkadaşlarının (2013) konuyla ilgili analizinde Türkçe eğitimi makalelerinde veri toplamak için doküman ve anketin daha çok tercih edildiğini, sonrasında ise test ve ölçeklere başvurulduğunu tespit etmesi araştırmayı destekler niteliktedir. Biçer'in (2017) YDOT ile ilgili makalelere dair araştırmasında da doküman başta olmak üzere anket ve test tipi araçların tercih edildiği görülmüştür. Türkben'in (2018) YDOT tezlerine dair analizinde ise anket, test ve ölçeklerin daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

YDOT söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerde elde edilen verilerin analizinde en fazla nicel istatistiklerden ortalama ve standart sapmanın, nitel istatistiklerden ise içerik analizi tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Varışoğlu ve arkadaşlarının (2013) araştırmasında benzer şekilde Türkçe eğitimi makalelerinde daha çok nicel istatistiklerin analiz sürecinde kullanıldığı belirlenmiştir. Ercan'ın (2014) YDOT ile ilgili tezlere dair analiz çalışmasında ise betimsel istatistiklerin daha fazla tercih edildiği sonucuna ulaşılması araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Biçer'in (2017) konuyla ilgili analiz çalışmasında YDOT makalelerinde daha çok nitel analiz tekniklerinin ve içerik analizinin kullanıldığının belirlenmesi de bu sonuçları desteklemektedir. Bunların dışında nicel veri analizi tekniklerinden t testi, Anova ve non-parametrik testlere ayrıca nitel analiz tekniklerinden betimsel analize de başvurulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akaydın ve Çeçen'in (2015) okuma öğretimi makalelerine dair çalışmasında benzer şekilde nicel kestirimsel istatistiklerden t test, Anova ve non-parametrik tekniklere yoğun olarak başvurulması da bu sonuçlar açısından anlamlıdır. Bu sonuç YDOT söz varlığını zenginleştirme makalelerinde araştırma yöntem ve desenlerine uygun olarak nicel analiz tekniklerine daha fazla başvurulduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda, yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye dair ilk makalenin 2006, en fazla makalenin ise 2016 ve 2018 yıllarında yayınlandığı belirlenmiştir. Konuyla ilgili makalelerde öğretim yöntem, teknikleri ile materyal kullanımı konusunun, nicel araştırma desenlerinden taramanın, veri toplama sürecinde test tipi araçların, veri analizinde nicel istatistiklerden ortalama ve standart sapmanın, nitel istatistiklerden ise içerik analizinin daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

## Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1) Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığı öğretiminde etkili olabilecek yöntem, teknik ve materyallerle ilgili durum tespitine ve önerilere dayanan birçok araştırmanın alanyazında olduğu görülmektedir. Bu yöntem ve materyallerin etkisini görebilmek ve uygulamaya dair yol haritasını ortaya koyabilmek için deneysel araştırmaların sayısı artırılabilir.

2) Yabancı dil olarak Türkçe sözcük öğrenme sürecinde etkili olan stratejilerin kullanımına dair var olan durumu ve bazı değişkenlerle olan ilişkisini ortaya koyan araştırmalarla birlikte bu stratejilerin kullanım düzeyini artıracak uygulamalı araştırmalar yapılabilir.

3) Yabancıların Türkçe söz varlığını zenginleştirme sürecine dair yöntem ve materyallerin özelliklerinin ortaya konulması, bunların iyileştirilmesi tek başına başarının artmasında yeterli değildir. Bu unsurları uygulayacak olan öğretmen / okutmanların özellikleri, ihtiyaçları ve görüşlerinin de tespit edilmesi gereklidir.

4) Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme sürecinde standart oluşturmak için hedef kelime listeleri oluşturmaya dönük çalışmalar yapılabilir. Bu listeler ders kitaplarının hazırlanmasında ve etkinliklerde dikkate alınabilir.

5) Yabancılar Türkçe sözcük öğretiminde dijital öğrenme araç ve ortamlarından yararlanmaya dair araştırmalar yapılabilir.

6) Yabancıların Türkçe söz varlığını geliştirirken yararlanabileceği web sayfası, mobil uygulamalar, sözlük, oyun gibi dijital öğrenme araçları geliştirilmeli ve var olanların özellikleri incelenmelidir.

## KAYNAKÇA

AKAYDIN, Ş. ve Çeçen, M.A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198.

AKSAN, D. (2004). *Türkçenin sözcük varlığı*. Ankara: Engin Ofset.

ALYILMAZ, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 728-749.

APAYDIN, D. (2007). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir yöntem denemesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAŞOĞLU, N., Kaplan, T. ve Okur, A. (2014). İlköğretim birinci kademedeki sözcük öğretimi ile ilgili çalışmaların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(4), 50-65.

BİÇER, N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 236-248.

- BOZKURT, B., ve Uzun, N. (2015). Türkçenin eğitimi-öğretimine ilişkin bir alanyazını değerlendirmesi: uluslararası bilimsel toplantılarda eğilimler/yönelimler. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-15.
- BÜYÜKİKİZ, K. K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ÇALIK, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- ÇELEBİ, C., Ergül, E., Usta, B., ve Mutlu, M. (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), 39-52.
- ÇEVİRME, H., ve Koçak, S. (2018). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde 2015-2017 yılları arasında yapılan akademik makalelerdeki eğilimler. *Current Database in Education* (Ed. Ş. Gerçek), Vol. 20 içinde ss.163-174. London: IJOPEC Publication Limited.
- DOĞAN, Y. (2014). Yabancılara Türkçe kelime öğretiminde market broşürlerinden yararlanma. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10(1), 89-98.
- EKİZ, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERCAN, A. N. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından analizi. 7. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı*, 19-21 Haziran, Muğla.
- ERDEM, M. D., Gün, M., Şengül, M. ve Özkan, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış bilimsel makalelerde geçen anahtar sözcüklere ilişkin bir içerik analizi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(41), 213-237.
- GLÉSNE, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed. A. Ersoy ve P. Yalçinoğlu), Ankara: Anı Yayıncılık.
- GÖÇEN, G. ve Okur, A. (2015). Ortaokula yönelik söz varlığı araştırmalarının incelenmesi: Tezler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(1), 64-79.
- İLTER, İ. (2014). Kelime öğretiminde grafik düzenleyicileri (Framer modeli örneği). *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 755-770.
- KARADAĞ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.

- KARATAY, H. (2004). *İlköğretim ikinci kademedeki Türkçe ders kitaplarının ortak kelime kazandırma yönünden değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- KARATAY, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
- KOCAMAN, O. ve Kızılkaya Cumaoglu, G. (2014). Yabancı dilde kelime öğrenme stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 293-303.
- KÜÇÜK, S., ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442-456.
- MCCARTY, M. (1990). *Vocabulary*. Oxford: Oxford University Press.
- NUNAN, D. (1995). *Language teaching methodology*. Londra: Phoenix ELT.
- ÖZBEK, E. E. (2015). Türkiye'de "söz varlığı" çalışmaları ve bunlar üzerine genel bir değerlendirme. *Akademik Kaynak (Akad)*, 3(5), 23-38.
- RIVERS, W. (1983). *Communicating naturally in a second language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SABAN, A., Koçbeker Eid, B. N., Saban, A., Alan, S., Doğru, S. ve diğ. (2010). Eğitimbilim alanında nitel araştırma metodolojisi ile gerçekleştirilen makalelerin analiz edilmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 125-142.
- SÖZBİLİR, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education, [Special Edition]*, 1-22.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. (11. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- TÜRK BEN, T. (2018). Söz varlığını belirlemeye ve geliştirmeye yönelik araştırmaların değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(3), 993-1032.
- TÜRK BEN, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2464-2479.
- Türkiye Maarif Vakfı (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. İstanbul: Bayem Ajans.
- VARIŞOĞLU, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781.